Samling af Afgørelser

RETTENS DOM (Fjerde Afdeling)

29. april 2015 *

»Konkurrence — markedet for methacrylater — bøder — moderselskabers og deres datterselskabs solidariske ansvar for datterselskabets ulovlige adfærd — datterselskabets fuldstændige og umiddelbare betaling af bøden — nedsættelse af datterselskabets bøde som følge af Rettens dom — Kommissionens skrivelser, hvori den kræver, at moderselskaberne betaler det beløb, som den har tilbagebetalt til datterselskabet, forhøjet med morarenter — annullationssøgsmål — retsakt, der kan gøres til genstand for søgsmål — formaliteten — morarenter«

I sag T-470/11,

Total SA, Courbevoie (Frankrig),

Elf Aquitaine SA, Courbevoie,

først ved advokaterne A. Noël-Baron og É. Morgan de Rivery, derefter ved advokaterne Morgan de Rivery og E. Lagathu,

sagsøgere,

mod

Europa-Kommissionen, ved B. Mongin og V. Bottka, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

med påstand om, at Kommissionens skrivelser BUDG/DGA/C4/BM/s746396 af 24. juni 2011 og BUDG/DGA/C4/BM/s812886 af 8. juli 2011 annulleres, eller subsidiært, at de beløb, som er blevet opkrævet, nedsættes, eller endnu mere subsidiært, at de morarenter på 31 312 114,58 EUR, som Elf Aquitaine er blevet pålagt, og for hvilke Total hæfter solidarisk for et beløb på 19 191 296,03 EUR, nedsættes.

har

RETTEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Prek, og dommerne I. Labucka (refererende dommer) og V. Kreuschitz,

justitssekretær: fuldmægtig S. Bukšek Tomac,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 3. oktober 2014,

* Processprog: fransk.

afsagt følgende

Dom

Søgsmålets genstand

1 Søgsmålet vedrører en påstand om annullation af Kommissionens skrivelser BUDG/DGA/C4/BM/s746396 af 24. juni 2011 (herefter »skrivelsen af 24.6.2011«), og BUDG/DGA/C4/BM/s812886 af 8. juli 2011 (herefter »skrivelsen af 8. juli 2011«, og under ét »de anfægtede skrivelser«).

Baggrunden for tvisten

2 Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber pålagde ved beslutning K(2006) 2098 endelig af 31. maj 2006 vedrørende en procedure efter artikel 81 EF og artikel 53 i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) (sag COMP/F/38 645 – Methacrylater) (herefter »methacrylat-beslutningen«) Arkema SA og selskabets datterselskaber Altuglas International SA og Altumax Europe SAS (herefter under ét »Arkema«) en bøde på 219 131 250 EUR in solidum for deltagelse i et kartel (herefter »den oprindelige bøde«).

3 Sagsøgerne, Total SA og Elf Aquitaine SA, der i den periode, hvor overtrædelsen fandt sted, således som fastsat i methacrylat-beslutningen, var moderselskaber for Arkema, blev pålagt solidarisk hæftelse for den oprindelige bødes betaling med henholdsvis 181 350 000 EUR og 140 400 000 EUR.

4 Den 7. september 2006 betalte Arkema hele den oprindelige bøde og anlagde efterfølgende, ligesom sagsøgerne parallelt og uafhængigt gjorde det, et søgsmål til prøvelse af methacrylat-beslutningen (herefter »methacrylat-sagen«).

Metacrylat-sagen ved Retten

5 Sagsøgerne og Arkema anlagde henholdsvis den 4. og den 10. august 2006 et annullationssøgsmål til prøvelse af metacrylat-beslutningen.

6 I forbindelse med sag T-206/06 nedlagde sagsøgerne principalt påstand om annullation af metacrylat-beslutningen.

7 Inden for rammerne af den sag nedlagde sagsøgerne ligeledes subsidiært påstand om nedsættelse af det oprindelige bødebeløb, der blev pålagt Arkema og sagsøgerne solidarisk.

8 Den 24. juli 2008 sendte Kommissionen Arkema en skrivelse, hvori den opfordrede denne til at bekræfte, at dens betaling af 7. september 2006 var blevet foretaget »på vegne af alle debitorerne, der hæftede in solidum«, idet den præciserede dels, at den, »hvis der ikke forelå en sådan bekræftelse, og [metacrylat-beslutningen blev] annulleret for den virksomhed, i hvis navn betalingen er blevet foretaget«, »ville tilbagebetale beløbet på 219 131 250 EUR med renter«, dels at den, »såfremt Domstolen stadfæstede hele eller en del af bøden over for en af de debitorer, der hæftede solidarisk«, »ville opkræve alle resterende skyldige beløb forhøjet med morarenter på 6,09% af denne debitor«.

9 Ved skrivelse af 25. september 2008 oplyste Arkema Kommissionen om, at selskabet havde betalt beløbet på 219 131 250 EUR »i sin egenskab af solidarisk medansvarlig, og at Kommissionen med denne betaling havde fået opfyldt alle sine krav både i forhold til Arkema og i forhold til alle de

solidariske medansvarlige«. I denne forbindelse »beklagede [Arkema], at selskabet ikke kunne acceptere, at Kommissionen tilbageholdt noget beløb overhovedet, hvis dets søgsmål ved EU's retsinstanser [blev] kronet med held«.

10 Den 24. november 2008 sendte Kommissionen en skrivelse til sagsøgerne for at informere dem om bl.a. Arkemas skrivelse af 25. september 2008 og den omstændighed, at Arkema havde nægtet at udfylde den erklæring om fælles betaling, som Kommissionen havde fremsendt.

11 Kommissionen blev frifundet ved dom af 7. juni 2011, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (T-206/06, herefter »dom Total og Elf Aquitaine«, EU:T:2011:250).

12 Det søgsmål, som Arkema havde anlagt separat til prøvelse af methacrylat-beslutningen, blev derimod delvist taget til følge med dom af 7. juni 2011, Arkema France m.fl. mod Kommissionen (T-217/06, Sml., herefter »dom Arkema«, EU:T:2011:251), idet den bøde, der blev pålagt Arkema, blev nedsat til 113 343 750 EUR.

13 I dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), skønnede Retten som led i dens fulde prøvelsesret, at den forhøjelse af bøden, som Arkema var pålagt med methacrylat-beslutningen med henblik på den afskrækkende virkning, burde nedsættes for at tage hensyn til, at Arkema ikke længere kontrolleredes af sagsøgerne på det tidspunkt, hvor de blev pålagt bøden (dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor, EU:T:2011:251, præmis 338 og 339).

14 Dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), blev ikke appelleret og har således fået retskraft.

15 Kommissionen refunderede den 5. juli 2011 Arkema et beløb på 119 247 033,72 EUR (105 787 500 EUR forhøjet med 13 459 533,72 EUR i renter).

De anfægtede skrivelser

Skrivelse af 24. juni 2011

16 Med skrivelse af 24. juni 2011 meddelte Kommissionen sagsøgerne, at »den til opfyldelse af Arkema-dommen [...] ville refundere Arkema et beløb svarende til den nedsættelse af bøden, som Retten havde truffet afgørelse om«.

17 I den samme skrivelse af 24. juni 2011 anmodede Kommissionen ligeledes sagsøgerne om »parallelt, og såfremt dom [Total og Elf Aquitaine] appelleres til Domstolen, at betale det resterende skyldige beløb forhøjet med morarenter på 6,09% at regne fra den 8. september 2006«, dvs. 68 006 250 EUR, en betaling, som Total hæftede for »in solidum« med 27 056 250 EUR, forhøjet med morarenter, dvs. et samlet beløb på 88 135 466,52 EUR.

18 Med skrivelse af 29. juni 2011 adresseret til Kommissionen gjorde sagsøgerne i det væsentlige gældende, at Kommissionen siden den 7. september 2006 havde »fået opfyldt alle sine krav«, og de stillede Kommissionen forskellige spørgsmål med henblik på at få tydeliggjort flere punkter i skrivelsen af 24. juni 2011.

Skrivelse af 8. juli 2011

19 Med skrivelse af 8. juli 2011 svarede Kommissionen bl.a., at »den i modsætning til [sagsøgernes] opfattelse på ingen måde gav afkald på skyldige beløb, hvis [sagsøgerne] frafaldt sin appel til Domstolen«, idet den præciserede, at »[sagsøgernes] ansvar ikke var opfyldt med tilbageholdelsen af de beløb, der blev præciseret i [Arkema-]dommen, og som Arkema havde betalt«.

20 I samme skrivelse af 8. juli 2011 indrømmede Kommissionen, at den havde begået en fejl med hensyn til det beløb, som den agtede at opkræve, og den præciserede, at det beløb, som Elf Aquitaine skyldte i henhold til methacrylat-beslutningen og dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), og dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), var på 137 099 614,58 EUR inklusive morarenter på 31 312 114,58 EUR (herefter »morarenter«), som Total hæftede solidarisk for med 84 028 796,03 EUR.

21 Kommissionen præciserede ligeledes i skrivelsen af 8. juli 2011, at sagsøgerne, såfremt de appellerede dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), kunne stille en bankgaranti i stedet for at betale bøden.

22 Den 18. juli 2011 betalte sagsøgerne Kommissionen det i skrivelsen af 8. juli 2011 krævede beløb, dvs. 137 099 614,58 EUR.

Methacrylat-retssagen ved Domstolen

23 Den 10. august 2011 appellerede sagsøgerne dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250).

24 Sagsøgerne nedlagde i forbindelse med deres appel følgende påstande:

— »Principalt: Dom [Total og Elf Aquitaine] ophæves, og de for Retten nedlagte påstande tages til følge, og [methacrylat-beslutningen] annulleres som følge heraf.

— Subsidiært: Bøderne, der er pålagt Elf Aquitaine og Total til solidarisk hæftelse, ændres [...], og de samlede og solidariske bøder nedsættes til 75 562 500 EUR for Elf Aquitaine og 58 500 000 EUR for Total.

— Mere subsidiært: Bøderne, der er pålagt Elf Aquitaine og Total til solidarisk hæftelse, [...] ændres i et forhold, som Domstolen finder passende.

— Mest subsidiært: Elf Aquitaine og Total fritages for at betale de morarenter, som måtte være påløbet fra tidspunktet for methacrylat-beslutningen og indtil tidspunktet for afsigelsen af [Arkema-]dommen.

– [...]«

25 Appellen blev forkastet med kendelse af 7. februar 2012, Total og Elf Aquitaine mod Kommissionen (C-421/11 P, herefter »Domstolens kendelse«, EU:C:2012:60), idet Domstolen forkastede samtlige af sagsøgernes påstande.

26 Vedrørende de subsidiære påstande om delvis ophævelse af dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250) fastslog Domstolen følgende:

»78 [Sagsøgernes] argumentation bør forkastes som åbenlyst ugrundet, da den ikke kan ændre Rettens konklusion [...], hvorefter den omstændighed, at Arkema forlod [sagsøgernes] koncern efter den periode, hvor nævnte overtrædelse fandt sted, men inden vedtagelsen af [methacrylat-beslutningen], ikke kan have nogen indvirkning på anvendelsen af multiplikationsfaktoren for de øvrige selskaber i koncernen, som bl.a. omfatter sagsøgerne. Retten nåede frem til denne konklusion på grundlag af den omstændighed, at overdragelsen af Arkema, hvis omsætning beløb sig til [ca.] 5,7 mia. EUR i 2005, ikke kunne medføre et væsentligt fald i den omsætning i [sagsøgernes] koncern, som Kommissionen tog i betragtning ved fastsættelse af multiplikationsfaktoren på 3, dvs. [ca.] 143 mia. EUR for det samme år, og som kunne gøre denne multiplikationsfaktor uberettiget i forhold til sagsøgerne.

[...]

81 [...] det må konstateres, at sagsøgernes påstande om en tilsidesættelse af »bødens udelelighed« og behovet for at udvide den løsning, som Retten nåede frem til i [Arkema-dommen], til gavn for sagsøgerne, følger af sagsøgernes misforståelse af såvel materiel ret som procesret.

82 Da målet med multiplikationsfaktoren med henblik på den afskrækkende virkning netop er at sikre, at sanktionen ikke – henset til den pågældende virksomheds finansielle formåen – bliver ubetydelig, siger det sig selv, at dette mål forblev gyldigt for såvel sagsøgerne som Arkema efter afståelsen af Arkema. Da Arkema imidlertid var langt mindre end sagsøgerne og ikke længere på tidspunktet for vedtagelsen af [methacrylat-]beslutningen udgjorde en del af [sagsøgernes] koncern, kunne koncernens størrelse ikke tages i betragtning ved fastsættelsen af multiplikationsfaktoren med henblik på den afskrækkende virkning ved beregningen af den bøde, der blev pålagt Arkema. Denne objektive forskel mellem Arkema og sagsøgerne berettigede under alle omstændigheder, at en anden multiplikationsfaktor blev anvendt på sagsøgerne.

83 Der findes ikke i den foreliggende sag nogen grund til, at rækkevidden af [Arkema-]dommens retskraft skulle udvides til at omfatte sagsøgerne. Den multiplikationsfaktor, der finder anvendelse på sagsøgerne, og den multiplikationsfaktor, der finder anvendelse på Arkema, er forskellig. Den omstændighed alene, at disse selskaber har skullet betale en bøde, som de hæfter [solidarisk] for, kan ikke udgøre et element, der berettiger en udvidelse af retskraften. Det er i denne forbindelse tilstrækkeligt at anføre, som Kommissionen gjorde det i skrivelsen af 8. juli 2011, at [...] nedsættelsen af den bøde, der blev pålagt Arkema i henhold til [Arkema-dommen], ikke har påvirket det bødebeløb, der er blevet pålagt sagsøgerne [...]«

27 Vedrørende de mere subsidiære påstande om nedsættelse af bødebeløbet fastslog Domstolen følgende:

»86 [...] det skal imidlertid bemærkes, at Retten allerede er blevet anmodet om at nedsætte den bøde, der er pålagt sagsøgerne, og at den efter at have undersøgt sagsøgernes argumenter og udøvet sin fulde prøvelsesret, fastslog, at en sådan nedsættelse ikke var begrundet.

87 Det tilkommer ikke Domstolen, når den træffer afgørelse under en appelsag, af billighedsgrunde at omgøre det skøn, som Retten har udøvet under udøvelsen af sin fulde prøvelsesret vedrørende fastsættelsen af bødebeløb, der er pålagt virksomheder for overtrædelse af EU-retten.«

28 Vedrørende de subsidiært nedlagte påstande om fritagelse fra at betale morarenter har Domstolen fastslået følgende:

»89 Denne påstand skal forkastes som åbenbart uantagelig, da den ikke vedrører [...] dom [Total og Elf Aquitaine], men Kommissionens skrivelse [af 8. juli 2011], som endvidere var genstand for et søgsmål anlagt af sagsøgerne ved Retten, registreret ved Rettens Justitskontor under sag T-470/11.«

Retsforhandlinger og parternes påstande

29 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 1. september 2011 har sagsøgerne anlagt den foreliggende sag.

30 Ved dokument indleveret til Rettens Justitskontor den 17. november 2011 har Kommissionen fremsat en formalitetsindsigelse i medfør af artikel 114 i Rettens procesreglement.

31 Sagsøgerne har indgivet bemærkninger til indsigelsen den 3. januar 2012.

32 Den 30. marts 2012 blev parterne som en foranstaltning med henblik på sagens tilrettelæggelse anmodet om at indgive indlæg om indvirkningerne i den foreliggende sag af Domstolens kendelse, nævnt i præmis 25 ovenfor (EU:C:2012:60), i almindelighed og om opkrævningen af den oprindelige bødes restbeløb – dels hovedstolen, dels morarenterne – hos sagsøgerne i særdeleshed.

33 Parterne indleverede deres indlæg herom inden for de fastsatte frister.

34 Ved kendelse af 21. juni 2012 blev det besluttet at træffe afgørelse om formalitetsindsigelsen i forbindelse med afgørelsen om sagens realitet.

35 Kommissionen indleverede sit svarskrift til Rettens Justitskontor ved sagsakt dateret den 19. september 2012.

36 Med skrivelse af 28. september 2012 meddelte Rettens Justitskontor sagsøgerne Kommissionens svarskrift og oplyste parterne om, at Retten, henset til sagsakterne, fandt, at det ikke var nødvendigt at gennemføre en ny udveksling af skrifter forud for indledningen af de mundtlige retsforhandlinger, medmindre parterne fremsatte en begrundet anmodning herom.

37 Ved skrivelse af 4. oktober 2012 adresseret til Rettens Justitskontor anmodede sagsøgerne i henhold til artikel 47, stk. 1, i Rettens procesreglement om tilladelse til at indgive en replik.

38 Ved afgørelse af 12. oktober 2012 blev denne anmodning imødekommet.

39 Sagsøgerne indleverede replik den 23. november 2012.

40 Kommissionen indleverede duplik den 20. december 2012.

41 Ved kendelse afsagt af præsidenten for Rettens Tredje Afdeling den 19. juni 2013 blev det, efter at parterne var blevet hørt, i medfør af procesreglementets artikel 77, litra d), besluttet at udsætte sagen på Domstolens endelige afgørelse i sag C-231/11 P.

42 Da sammensætningen af Rettens afdelinger er blevet ændret, og den refererende dommer blevet tilknyttet Fjerde Afdeling, er den foreliggende sag er følgelig blevet henvist til denne afdeling.

43 Domstolen afsagde den 10. april 2014 dom Kommissionen mod Siemens Österreich m.fl. og Siemens Transmission & Distribution m.fl. mod Kommissionen (C-231/11 P – C-233/11 P, Sml., herefter »dom Siemens«, EU:C:2014:256).

44 Domstolen afsagde samme dag dom Areva m.fl. mod Kommissionen (C-247/11 P og C-253/11 P, Sml., herefter »dom Areva«, EU:C:2014:257).

45 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling, og som en foranstaltning med henblik på sagens tilrettelæggelse har den anmodet parterne om at indgive bemærkninger om betydningen for den foreliggende sag af dom Siemens, nævnt i præmis 43 ovenfor (EU:C:2014:256), og dom Areva, nævnt i præmis 44 ovenfor (EU:C:2014:257).

46 Parterne indleverede inden for de fastsatte frister deres indlæg vedrørende betydningen i den foreliggende sag af dom Siemens, nævnt i præmis 43 ovenfor (EU:C:2014:256), og dom Areva, nævnt i præmis 44 ovenfor (EU:C:2014:257).

47 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret mundtlige spørgsmål fra Retten under retsmødet, der blev afholdt den 3. oktober 2014.

48 Sagsøgerne har nedlagt følgende påstande:

— Søgsmålet antages til realitetsbehandling.

— Vedrørende realiteten og principalt: De anfægtede skrivelser annulleres i deres helhed.

— Subsidiært: Det beløb, som er blevet opkrævet med Kommissionens skrivelse af 8. juli 2011, nedsættes, eller i det mindste annulleres de morarenter på 31 312 114,58 EUR, som Elf Aquitaine er blevet pålagt, og for hvilke Total hæfter solidarisk for et beløb på 19 191 296,03 EUR.

— Kommissionen tilpligtes under alle omstændigheder at betale sagens omkostninger.

49 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Principalt: Sagen afvises.

— Subsidiært frifindelse.

— Sagsøgerne tilpligtes under alle omstændigheder at betale sagens omkostninger.

Retlige bemærkninger

50 Sagsøgerne har principalt nedlagt påstand om, at de anfægtede skrivelser annulleres, og subsidiært om, at de beløb, der opkræves heri, nedsættes, samt endnu mere subsidiært om, at de renter, der opkræves heri, annulleres.

51 Kommissionen har gjort gældende, at søgsmålet bør afvises.

Formaliteten

Parternes argumenter

– Kommissionens argumenter

52 Kommissionen har gjort gældende, at søgsmålet bør afvises, da det dels vedrører retsakter, der ikke kan anfægtes, dels er blevet anlagt, mens sagsøgernes appel af dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), verserede for Domstolen. Under alle omstændigheder er søgsmålet uvirksomt.

53 Kommissionen har for det første bemærket, at de anfægtede akter ikke har nogen retligt bindende virkninger, der kan berøre sagsøgerne ved at ændre deres interesser umiddelbart, således at de ikke udgør afgørelser, der kan gøres til genstand for annullationssøgsmål på grundlag af artikel 263 TEUF.

54 Den betalingsforpligtelse, der påhviler sagsøgerne, følger alene af methacrylat-beslutningen, sådan som Retten har fortolket den i dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), idet dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), ikke kan have nogen indvirkning på det beløb, som sagsøgerne skal betale.

55 De anfægtede skrivelser er simple anmodninger om betaling af et beløb, der skyldes i henhold til metacrylat-beslutningen, og har ikke nogen andre retsvirkninger end dem, der følger af nævnte beslutning. Disse skrivelser er simple gennemførelsesforanstaltninger og fastlægger ikke definitivt Kommissionens standpunkt, således at de ikke berører sagsøgernes interesser. De kan ikke adskilles fra methacrylat-beslutningen, hvis gennemførelse de forbereder.

56 Ud over deres karakter viser indholdet af de anfægtede skrivelser også, at de ikke har nogen retligt bindende virkninger, idet skrivelsen af 24. juni 2011 nødvendigvis er foreløbig, mens skrivelsen af 8. juli 2011 tilbyder sagsøgerne at stille en bankgaranti med henblik på en appel, hvilket ifølge Kommissionen ikke har noget med fuldbyrdelsesforanstaltninger at gøre.

57 For det andet har Kommissionen gjort gældende, at sagsøgerne bestrider det beløb, der skal betales som følge af methacrylat-beslutningen, sådan som den fortolkes af Retten i dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), således at de i denne henseende skulle appellere dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), hvilket de har gjort. Kommissionen har imidlertid bemærket, at sagsøgerne i deres appelskrift hævdede, at de ikke kunne »være forpligtede til at betale noget skyldigt restbeløb, da Arkema-dommens retskraft nødvendigvis måtte udvides til at omfatte sagsøgerne«.

58 Kommissionen er således af den opfattelse, at det, såfremt Retten finder, at sagsøgernes søgsmål i den foreliggende sag vedrører methacrylat-beslutningen eller dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), må fastslås, at søgsmålet skal afvises på grund af litispendens.

59 Kommissionen er for det tredje af den opfattelse, at søgsmålet under alle omstændigheder er uvirksomt, da det via de appellerede skrivelser vedrører retsakter, der kan gøres til genstand for separate søgsmål, dvs. methacrylat-beslutningen og dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), hvis virkninger ikke ændres som følge af en eventuel ophævelse af de anfægtede skrivelser. Sagsøgerne har således ingen interesse i at få ophævet nævnte skrivelser og forsøger reelt kun at få nedsat bødebeløbet.

60 For det fjerde har Kommissionen i sit svar på Rettens spørgsmål om betydningen af Domstolens kendelse, nævnt i præmis 25 ovenfor (EU:C:2012:60), i den foreliggende sag fastholdt, at nærværende søgsmål søger at sætte spørgsmålstegn ved det bødebeløb, der er fastsat i methacrylat-beslutningen,

mens der ikke længere kunne sættes spørgsmålstegn ved dette beløb, da klagemulighederne i forbindelse med denne beslutning var udtømt med Domstolens kendelse, nævnt i præmis 25 ovenfor (EU:C:2012:60), således at sagsøgerne ikke har nogen interesse i at få ophævet de anfægtede skrivelser, som blot er gennemførelsesforanstaltninger til en beslutning, som nu er blevet endelig.

61 Da søgsmålet vedrører renter, er Kommissionen i forbindelse med dets formalitet af den opfattelse, at præmis 89 i Domstolens kendelse, jf. præmis 25 ovenfor (EU:C:2012:60), gengivet i præmis 28 ovenfor, ikke sætter spørgsmålstegn ved det velbegrundede i dens indsigelse, da denne del af anmodningen ikke kan adskilles fra hovedanmodningen.

62 Klagepunktet om morarenternes urimelige karakter blev under alle omstændigheder først fremført i bemærkningerne til formalitetsindsigelsen og ikke i stævningen, således at klagepunktet må afvises.

– Sagsøgernes argumenter

63 Sagsøgerne har i deres bemærkninger til Kommissionens formalitetsindsigelse gjort gældende, at de anfægtede skrivelser »pålægger ekstra byrder« i forhold til methacrylat-beslutningen, sådan som den fortolkes i dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), og i dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), og at den under alle omstændigheder pålægger dem »urimelige« renter.

64 For det første går de anfægtede skrivelser videre end methacrylat-beslutningen, idet de pålægger sagsøgerne deres egen bøde, mens sagsøgerne i nævnte beslutning kun dømmes in solidum for Arkemas overtrædelse, og Arkema har betalt hele beløbet den 7. september 2006, således at Kommissionen i henhold til den solidariske hæftelse ikke kan kræve nogen form for betaling fra sagsøgerne.

65 I henhold til dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), og dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), skulle Kommissionen ikke blot have refunderet Arkema det for meget opkrævede beløb, den skulle også i henhold til den passive solidaritet have sikret, at sagsøgernes hæftelse ikke oversteg deres datterselskabers.

66 Med de anfægtede skrivelser, der forlængede Kommissionens korrespondance med Arkema, agtede Kommissionen forsætligt at omgå grænserne for passiv solidaritet og hæve det bødebeløb, sagsøgerne skulle betale, således som det fremgår af methacrylat-beslutningen og dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251). Ved at opkræve resten af bøden af sagsøgerne i forlængelse af dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), udviskede Kommissionen de konsekvenser, som denne dom havde på bødebeløbet, hvorved den opnåede en højere bøde end den, der er pålagt med methacrylat-beslutningen, henset til de krævede renter.

67 Med hensyn til de morarenter, som Kommissionen har opkrævet, har sagsøgerne for det andet gjort et manglende retsgrundlag og fraværet af enhver fejl gældende, da Arkemas betaling i 2008 og betalingen af sagsøgernes andel i 2011 ikke på nogen måde var forsinkede.

68 Sagsøgerne har for det tredje dels forkastet Kommissionens litispendensindsigelse, da søgsmålet i den foreliggende sag ikke vedrører dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), men de anfægtede skrivelser, der »pålægger dem ekstra byrder« i forhold til methacrylat-beslutningen og af samme årsager er baseret på særskilte anbringender.

69 Dels har sagsøgerne ligeledes forkastet Kommissionens argument om, at søgsmålet er uvirksomt, idet de baserer sig på det forhold, at de anfægtede skrivelser »pålægger dem ekstra byrder« i forhold til methacrylat-beslutningen, både hvad angår det beløb i hovedsagen, der opkræves, og som ændrer en

solidarisk bøde til en egen bøde, og hvad angår morarenterne. I henhold til de anfægtede skrivelser er sagsøgerne og Arkema forpligtede til at betale en højere bøde end den, der blev pålagt med methacrylat-beslutningen.

70 For det fjerde har sagsøgerne i deres svar på Rettens spørgsmål om betydningen af Domstolens kendelse, nævnt i præmis 25 ovenfor (EU:C:2012:60), i den foreliggende sag bemærket, at Retten skal undersøge lovligheden af at pålægge en anden bøde på grundlag af de anfægtede skrivelser, som på ingen måde berøres af Domstolens kendelse, nævnt i præmis 25 ovenfor (EU:C:2012:60).

71 I det samme svar fandt sagsøgerne vedrørende søgsmålets formalitet for så vidt angår morarenterne, at de pågældende renter var urimelige og havde karakter af en straf.

Rettens bemærkninger

72 Kommissionen har i sin indsigelse anfægtet søgsmålets formalitet.

73 Det skal i denne forbindelse indledningsvis bemærkes, at det fremgår af retspraksis, at der kun foreligger retsakter, som kan gøres til genstand for et annullationssøgsmål i medfør af artikel 263 TEUF, når foranstaltningerne har retligt bindende virkninger, som kan berøre sagsøgerens interesser gennem en væsentlig ændring af hans retsstilling (jf. analogt hermed domme af 11.11.1981, IBM mod Kommissionen, 60/81, Sml., EU:C:1981:264, præmis 9, og af 6.12.2007, Kommissionen mod Ferriere Nord, C-516/06 P, Sml., EU:C:2007:763, præmis 27).

74 Det fremgår ligeledes af fast retspraksis, at der ved afgørelsen af, om den foranstaltning, der påstås annulleret, kan gøres til genstand for annullationssøgsmål, endvidere skal lægges vægt på dens indhold, hvorimod den form, hvori foranstaltningen er vedtaget, principielt er uden betydning i denne henseende (dom IBM mod Kommissionen, nævnt i præmis 73 ovenfor, EU:C:1981:264, præmis 9, dom af 17.7.2008, Athinaïki Techniki mod Kommissionen, C-521/06 P, Sml., EU:C:2008:422, præmis 42 og 43, og af 17.4.2008, Cestas mod Kommissionen, T-260/04, Sml., EU:T:2008:115, præmis 68).

75 I den foreliggende sag skal det således afgøres, om Kommissionen med de anfægtede skrivelser har vedtaget en retsakt, der har retligt bindende virkninger, som kan berøre sagsøgernes interesser gennem en væsentlig ændring af deres retsstilling i henhold til artikel 263 TEUF.

76 Ifølge Kommissionen er dette ikke tilfældet, da den anfægtede retsakt blot er en midlertidig gennemførelsesforanstaltning til methacrylat-beslutningen i forlængelse af dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), mens sagsøgerne tager sigte på nævnte beslutning eller dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), med henblik på at få nedsat bødebeløbet.

77 Sagsøgerne har derimod gjort det modsatte gældende, idet de i det væsentlige har bemærket, at den anfægtede retsakt indeholder et nyt element, der ikke følger af methacrylat-beslutningen, nemlig at de er forpligtede til at betale en del af den bøde, der er pålagt dem in solidum med Arkema, forhøjet med morarenter, dvs. et beløb, der er højere end det beløb, der blev pålagt med nævnte beslutning, og det beløb, som Arkema i sidste ende skulle betale, uanset at Arkema straks betalte bøden fuldt og helt, og uanset dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), hvormed beløbet blev nedsat.

78 I denne forbindelse må Kommissionens argumentation, hvorefter Domstolens kendelse, nævnt i præmis 25 ovenfor (EU:C:2012:60), gjorde methacrylat-beslutningen endelig over for sagsøgerne, således at de ikke længere havde interesse i at handle i den foreliggende sag, forkastes.

79 Sagsøgerne udtømte ganske vist i forbindelse med deres appel, der gav anledning til nævnte kendelse, deres klagemuligheder i forbindelse med methacrylat-beslutningen.

80 Ikke desto mindre står det fast, dels at sagsøgerne ikke i forbindelse med deres søgsmål i den foreliggende sag har bestridt lovligheden af nævnte beslutning, men lovligheden af de anfægtede skrivelser, dels at Domstolen i sin kendelse, jf. præmis 25 ovenfor (EU:C:2012:60), udtalte sig om lovligheden af dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), og ikke om lovligheden af de anfægtede skrivelser i den foreliggende sag (jf. i denne retning Domstolens kendelse, nævnt i præmis 25 ovenfor, EU:C:2012:60, præmis 88 og 89).

81 For det andet må Kommissionens argumentation om, at de anfægtede skrivelser var foreløbige og forberedende, ligeledes forkastes.

82 Det fremgår således af retspraksis, at retsakter eller beslutninger, hvis tilblivelse omfatter flere stadier, særligt for så vidt angår en intern procedure, i princippet kun kan anfægtes, hvis det drejer sig om foranstaltninger, som definitivt fastlægger institutionens standpunkt som afslutning på proceduren, modsat foreløbige foranstaltninger, der har til formål at forberede den endelige beslutning (domme IBM mod Kommissionen, nævnt i præmis 73 ovenfor, EU:C:1981:264, præmis 10, af 22.6.2000, Nederlandene mod Kommissionen, C-147/96, Sml., EU:C:2000:335, præmis 26, og Athinaïki Techniki mod Kommissionen, nævnt i præmis 74 ovenfor, EU:C:2008:422, præmis 42 og 43).

83 I den foreliggende sag må det imidlertid konstateres, at skrivelsen af 24. juni 2011, som ændret ved skrivelse af 8. juli 2011, definitivt fastlagde Kommissionens standpunkt, idet de anfægtede skrivelser kunne fuldbyrdes, og en eventuel forsinkelse i fuldbyrdelsen ville medføre morarenter for sagsøgerne, således at nævnte skrivelser har medført retligt bindende virkninger for sagsøgerne.

84 Det må endvidere konstateres, at de anfægtede skrivelser ikke er blevet fulgt op af en anden retsakt fra Kommissionens side efter afsigelsen af Domstolens kendelse, nævnt i præmis 25 ovenfor (EU:C:2012:60).

85 Den mulighed, som Kommissionen i skrivelsen af 8. juli 2011 åbner for, at sagsøgerne kan stille en bankgaranti med henblik på en appel, kan ikke sætte spørgsmålstegn ved denne vurdering, medmindre det antages, at sådanne beslutninger, når en sådan mulighed tilbydes adressaterne for Kommissionens beslutninger, hvormed konstateres en overtrædelse af EU's konkurrenceret, og de pålægges en bøde, er foreløbige eller forberedende og derfor ikke kan anfægtes i henhold til artikel 263 TEUF.

86 Af samme årsag kan det forhold, at sagsøgerne har appelleret dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), heller ikke berøre de anfægtede skrivelsers karakter af eksigible, da appellen vedrørte dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), og ikke de anfægtede skrivelser.

87 Det står endvidere fast, at de anfægtede skrivelser blev vedtaget efter methacrylat-beslutningen, således at de kun vanskeligt kunne udgøre en forberedende retsakt til vedtagelsen af nævnte beslutning.

88 Søgsmålets formalitet i den foreliggende sag kan endvidere ikke alene begrundes med de anfægtede skrivelsers retligt bindende virkninger i sig selv.

89 For det tredje skal det kontrolleres, om de anfægtede skrivelser er af en sådan art, at de berører sagsøgernes interesser ved at ændre deres retsstilling umiddelbart i henhold til artikel 263 TEUF.

90 Med henblik herpå skal det kontrolleres, om de anfægtede skrivelser har været af en sådan art, at de har berørt sagsøgernes interesser ved umiddelbart at ændre deres retsstilling i henhold til methacrylat-beslutningen.

91 Det er i denne forbindelse ubestridt, at Kommissionen i methacrylat-beslutningen pålagde Arkema en bøde på 219 131 250 EUR, heraf 140 400 000 EUR in solidum med Total og 181 350 000 EUR in solidum med Elf Aquitaine, da deres ansvar for den pågældende overtrædelse var blevet anerkendt.

92 Det er ligeledes ubestridt, at Arkema efter methacrylat-beslutningen straks og helt og fuldt betalte den bøde, der var pålagt Arkema og sagsøgerne in solidum.

93 Med hensyn til det beløb, som Kommissionen har pålagt sagsøgerne med de anfægtede skrivelser, har Kommissionen ikke desto mindre blot gennemført methacrylat-beslutningen efter dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), og dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250) over for sagsøgerne.

94 Som Domstolen bemærkede, ændrede den bøde, der blev pålagt Arkema med dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), ikke det bødebeløb, der blev pålagt sagsøgerne med methacrylat-beslutningen (Domstolens kendelse, nævnt i præmis 25 ovenfor, EU:C:2012:60, præmis 83).

95 Med hensyn til det beløb i hovedsagen, der blev pålagt sagsøgerne i de anfægtede skrivelser, har nævnte skrivelser i det mindste ikke berørt sagsøgernes interesser ved umiddelbart at ændre deres retsstilling i henhold til artikel 263 TEUF som følge af metacrylat-beslutningen.

96 Søgsmålet bør derfor afvises, for så vidt som der er nedlagt påstand om annullation af de anfægtede skrivelser angående det beløb i hovedsagen, der er pålagt sagsøgerne.

97 Denne bedømmelse kan dog ikke medføre, at søgsmålet afvises i det hele, da sagsøgerne ligeledes har nedlagt påstand om annullation af de anfægtede skrivelser, for så vidt som Kommissionen heri kræver betaling af morarenter.

98 Det skal i denne forbindelse understreges, at forpligtelsen til betaling af morarenter, i modsætning til, hvad Kommissionen har gjort gældende, ikke på nogen måde følger af methacrylat-beslutningen og af dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), og heller ikke af dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), da Arkema i forlængelse af nævnte beslutning straks betalte hele den oprindelige bøde.

99 I forlængelse af methacrylat-beslutningen, som ændret ved dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), og dom Total og Elf Aquitaine, nævnt i præmis 11 ovenfor (EU:T:2011:250), var sagsøgerne således på ingen måde forpligtede til at betale morarenter, således at den anfægtede retsakt ændrede deres retsstilling, da den øgede det beløb, som sagsøgerne skulle betale i henhold til methacrylat-beslutningen.

100 Kommissionens argument baseret på Domstolens kendelse, nævnt i præmis 25 ovenfor (EU:C:2012:60), kan således ikke sætte spørgsmålstegn ved denne bedømmelse, da Domstolen heri forkastede sagsøgernes anmodning om at blive fritaget for renter, fremsat i forbindelse med deres appel, »som åbenbart uantagelig, idet den ikke [vedrørte] dom [Total og Elf Aquitaine], men en skrivelse fra Kommissionen, som i øvrigt var genstand for et søgsmål [i den foreliggende sag]« (Domstolens kendelse, nævnt i præmis 25 ovenfor, EU:C:2012:60, præmis 89).

101 Sagen bør således fremmes til realitetsbehandling, for så vidt som den vedrører de morarenter, som sagsøgerne er blevet pålagt i de anfægtede skrivelser.

Realiteten

102 Da sagen kun kan fremmes til realitetsbehandling, for så vidt som den vedrører de morarenter, sagsøgerne er blevet pålagt i de anfægtede skrivelser, bør Rettens bedømmelse af realiteten kun vedrøre de pågældende morarenter.

Parternes argumenter

103 Sagsøgerne har til støtte for deres annullationssøgsmål, der er anlagt subsidiært, og som inden for rammerne af Rettens kompetence kun vedrører morarenterne, i det væsentlige henvist de faktiske omstændigheder i sagen og det forhold, at Kommissionen fuldt ud har modtaget hovedbeløbet og renterne og nydt godt af resultaterne af dommene.

104 Selv hvis det antages, at Kommissionen kunne pålægge sagsøgerne morarenter, ville sagsøgerne først efterfølgende påberåbe sig dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), idet Kommissionen ellers ville opnå en uberettiget berigelse. Sagsøgerne har imidlertid uden forsinkelse betalt Kommissionen hovedbeløbet og de skyldige renter.

105 Kommissionen har bemærket, dels at den i de anfægtede skrivelser kun har krævet renter af restbeløbet og ikke af det beløb, som Arkema allerede havde betalt, dels at den havde refunderet Arkema det overskydende beløb efter afsigelsen af dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), med påløbne renter.

106 Det forhold, at Kommissionen har rådet over hele beløbet frem til gennemførelsen af dom Arkema, nævnt i præmis 12 ovenfor (EU:T:2011:251), kan ikke fritage sagsøgerne fra deres forpligtelse til at betale morarenter af de beløb, der er refunderet Arkema.

Rettens bemærkninger

107 Med hensyn til det velbegrundede i sagsøgernes påstande vedrørende de morarenter, som Kommissionen har pålagt dem i de anfægtede skrivelser, må de argumenter, som sagsøgerne har fremført i de skrivelser, de har fremsendt efter fremsendelsen af stævningen, navnlig argumenterne om morarenternes urimelige karakter i deres bemærkninger til Kommissionens formalitetsindsigelse, indledningsvis afvises i henhold til artikel 21 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, der finder anvendelse i henhold til artikel 53, stk. 1, i samme statut og procesreglementets artikel 44, stk. 1, litra c), da de ikke fremgår af stævningen (jf. i denne retning kendelse af 14.2.2005, Ravailhe mod Comité des Régions, T-406/03, Sml. Pers., EU:T:2005:40, præmis 52 og 53 og den deri nævnte retspraksis, dom af 17.9.2007, Microsoft mod Kommissionen, T-201/04, Sml., EU:T:2007:289, præmis 94 og den deri nævnte retspraksis, og kendelse af 27.3.2009, Alves dos Santos mod Kommissionen, T-184/08, EU:T:2009:87, præmis 18-21).

108 Det skal endvidere bemærkes, at det fremgår af retspraksis, at morarenterne skal tage hensyn til det akkumulerede samlede økonomiske tab, inklusive den monetære erosion (jf. i denne retning dom af 8.11.2011, Idromacchine m.fl. mod Kommissionen, T-88/09, Sml., EU:T:2011:641, præmis 77 og den deri nævnte retspraksis).

109 Det fremgår således af fast retspraksis, at de beføjelser, Kommissionen råder over, omfatter adgangen til at fastsætte bødens forfaldsdato og den dato, fra hvilken der påløber renter, samt den rentesats, der skal anvendes, og til at give anvisninger på, hvorledes beslutningen skal opfyldes, ved eventuelt at stille krav om, at der stilles bankgaranti til sikkerhed for betaling af bødebeløbene og renter heraf, da den fordel, som virksomhederne ville kunne opnå ved for sen betaling af bøderne, dersom Kommissionen ikke havde disse beføjelser, således ville medføre en svækkelse af de sanktioner, som Kommissionen

har truffet afgørelse om at anvende ved udførelsen af sin opgave, som er at påse, at konkurrencereglerne anvendes korrekt (dom af 14.7.1995, CB mod Kommissionen, T-275/94, Sml., EU:T:1995:141, præmis 47 og 48).

110 Retten har ligeledes fastslået, at det således er begrundet at opkræve morarenter af bøderne med henblik på at undgå, at den tilsigtede virkning af traktaten ophæves ved fremgangsmåder, som virksomheder, der udsætter betalingen af pålagte bøder, ensidigt tager i anvendelse (dom CB mod Kommissionen, nævnt i præmis 109 ovenfor, EU:T:1995:141, præmis 48).

111 Det følger heraf, at morarenter generelt alene har til eneste formål at godtgøre den forsinkede betaling af et pengebeløb til kreditoren, idet unddragelsen af et pengebeløb altid er skadeligt.

112 I den foreliggende sag er det imidlertid ubestridt, at Arkema betalte hele den oprindelige bøde den 7. september 2006, også på vegne af sagsøgerne, som det fremgår af Arkemas skrivelse til Kommissionen af 25. september 2008.

113 Kommissionen kan i denne forbindelse ikke gyldigt gøre gældende, at Arkema ikke har udfyldt erklæringen om fælles betaling, da den med nævnte skrivelse af 25. september 2008 klart meddelte, at Kommissionen havde »fået opfyldt alle sine krav på [Arkema] og alle dets solidariske medansvarlige«.

114 Det er ligeledes ubestridt, at sagsøgerne har betalt de beløb, de blev pålagt med de anfægtede skrivelser, inden for de af Kommissionen fastsatte frister.

115 Sagsøgerne har således ikke på noget tidspunkt i den foreliggende sag konstateret en forsinket betaling.

116 Kommissionen kunne således ikke med rette pålægge sagsøgerne morarenter i tilknytning til den bøde, de blev pålagt i henhold til methacrylat-beslutningen.

117 Henset til alle ovenstående betragtninger bør de anfægtede skrivelser annulleres, for så vidt som Kommissionen heri har pålagt Elf Aquitaine morarenter på 31 312 114,58 EUR, for hvilke Total hæfter solidarisk for et beløb på 19 191 296,03 EUR, mens Kommissionen frifindes i øvrigt.

118 Det er således ufornødent dels at træffe afgørelse om ændringspåstandene, da de vedrører de renter, der opkræves i de anfægtede skrivelser, dels bør disse påstande forkastes, for så vidt som de vedrører hovedkravene, henset til betragtningerne i præmis 90-100 ovenfor.

Sagens omkostninger

119 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 3, kan Retten fordele sagens omkostninger eller bestemme, at hver part skal bære sine egne omkostninger, hvis parterne henholdsvis taber eller vinder på et eller flere punkter.

120 I den foreliggende sag har Retten delvist taget sagsøgernes påstande til følge.

121 Henset til omstændighederne i den foreliggende sag bestemmes det, at Kommissionen betaler to femtedele af de omkostninger, som er afholdt af sagsøgerne, og bærer tre femtedele af sine egne omkostninger. Sagsøgerne bærer tre femtedele af deres egne omkostninger og betaler to femtedele af Kommissionens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RETTEN (Fjerde Afdeling):

1) Kommissionens skrivelser BUDG/DGA/C4/BM/s746396 af 24. juni 2011 og BUDG/DGA/C4/BM/s812886 af 8. juli 2011 annulleres, for så vidt som Europa-Kommissionen heri har pålagt Elf Aquitaine SA morarenter på 31 312 114,58 EUR, for hvilke Total hæfter solidarisk for et beløb på 19 191 296,03 EUR.

2) Kommissionen frifindes i øvrigt.

3) Kommissionen betaler to femtedele af Totals og Elf Aquitaines omkostninger og bærer tre femtedele af sine egne omkostninger. Total og Elf Aquitaine bærer tre femtedele af deres egne omkostninger og betaler to femtedele af Kommissionens omkostninger.

Prek Labucka Kreuschitz

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 29. april 2015.

Underskrifter